

Dr. H.F. Kohlbrugge

Tekst: TITUS 2 vers 11-14.

Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en Godzalig leven zonden in deze tegenwoordige wereld; verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God en onzen Zaligmaker Jezus Christus, Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een Eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken.

Met een gewichtige vraag treed ik heden voor u op: "Is er een oordeelsdag?" U zult allen daarop "Ja" antwoorden, en zeggen: "Zeker, er is een oordeelsdag."

Dan vraag ik wederom: "Indien er een oordeelsdag is, een dag, waarop de Heere Jezus Christus op de wolken des hemels verschijnen zal, met de engelen van Zijn macht, wat zal dan gebeuren?" u zult allen het antwoord gereed hebben: "Dan zal Hij de doden uit de graven te voorschijn roepen, een ieder met zijn eigen lichaam, en Hij zal tot allen zeggen: komt ten oordeel!"

Nog heb ik een derde vraag: "Waar zal dan de mens naar geoordeeld worden?" Ook daarop hebt u het antwoord gereed: "Naar zijn werken; want er staat geschreven: Wij allen moeten geopenbaard worden voor de Rechterstoel van Christus, opdat een ieder weggedragen hebbe hetgeen door het lichaam geschied is, naardat hij gedaan heeft, het zij goed, het zij kwaad." (2 Kor. 5: 10) En nu stel ik de vierde vraag: "Waar zult u en u naar geoordeeld worden?" Daarop zal nu de een en de ander bij zichzelf antwoorden: "Ik geloof; daarom kom ik niet in het gericht; immers de Heere heeft Zelf gezegd: "Die Mijn Woord hoort, en gelooft Hem, Die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit de dood overgegaan in het leven." (Joh. 5: 24) Heerlijk antwoord! Er zijn echter, die zo'n antwoord niet kunnen geven, maar er wel over nadenken, dat de Apostel gezegd heeft: "Wij moeten allen geopenbaard worden voor de Rechterstoel van Christus." Bij dezulken is het een waarheid: "Uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, niet uit de werken", maar evenzeer een waarheid: "Ik zal ontvangen naardat ik gedurende mijn leven gedaan heb, het zij goed, het zij kwaad." En juist omdat dit bij hen ook waarheid is, en zij zich aan alles schuldig voelen, hebben zij rust noch duur, zoeken zij het overal, heden bij de genade, morgen in de werken, en zouden wensen, met twee waarheden, die zo tegenover elkander schijnen te staan, voor God in het reine te zijn, want het gaat hun om gerechtigheid. Zulken moeten uit het Evangelie onderwezen en getroost worden, opdat zij de ware grond gevonden hebben, waarop zij kunnen staan.

Tot dat einde willen wij in deze morgenure uit de Heilige Schrift zodanige woorden verklaren, die hun, gelijk meer andere woorden, 't meest te doen geven. Deze woorden der Schrift moeten echter ook tot onderricht dienen voor dengene, die, als het er om gaat, toch ook zo dadelijk niet gereed zijn zal met de

verklaring: "Ik geloof, daarom kom ik niet in het gericht." Het ware geloof wil wel op de toetssteen gebracht en beproefd worden, opdat het er van verzekerd zij, dat zijn werken vol bevonden zijn voor God. Er is evenwel een geslacht, ook onder u, in welker hart het ligt: "Als ik sterf, dan sluip ik door een achterdeurtje alleen in de hemel, en zeg: ik heb geloofd; en dan kan en zal ook de Heere Zelf mij niet voor het gericht kunnen brengen." Dit geslacht moet echter gewaarschuwd zijn, dat zij zich zullen bedriegen, en zij zullen hun bloed op hun eigen hoofd hebben, omdat zij gewaarschuwd zijn. Want op elke vraag past niet elk antwoord; nee, als het waarheid is, dat wij naar onze werken zullen geoordeeld worden, dan gaat het maar niet op, te zeggen: "Ik geloof, daarom kom ik niet in het gericht"; ik moet veelmeer dit weten, of de Heere zulke werken aan mij vinden zal, die Hij voor vol houdt. Van zulke werken had de moordenaar aan het kruis wel een vol getal, hoeveel te meer moet diegene ze hebben, die daarvoor levenstijd genoeg zal hebben gehad. Weet de Heere het wel zo te laten komen, dat voor het wereldlijke gericht hij, die onrechtvaardig werd behandeld, tegenover dengene komt te staan, die hem onrechtvaardig behandeld heeft, hoeveel te meer zal Hij het zo weten te beschikken, dat op de jongste dag voor Zijn Rechterstoel een ieder zal komen te staan met degenen, met wie God hem hier te doen gaf. De man zal daar staan met zijn vrouw; de vrouw met haar man; de kinderen met de ouders; de heren en vrouwen met hun onderhorigen; de verleider met de verleiden; de hovaardige met de onderdrukten; de gierigaard met de beroofden. Ook zullen de valse ellen, de valse maten en gewichten, de woeker en de ontrouw voor deze Rechterstoel Gods wel aan de dag komen. Daar zal dan dat geloof, dat geen werken heeft, en die genade, die niet volgens het Woord Gods is, niemand redden. Daarom heb ik heden ter bestraffing, lering en vertroosting zulke woorden der Schrift gekozen, die ons de ware genade voorhouden, opdat wij deze genade geloven en met een goed geweten het eindoordeel tegemoet gaan.

Dat wordt heden een prediking van de goede werken, zo zult u denken. Zoals u het noemen wilt. In de grond der zaak zal het echter een prediking van de genade zijn, en wel van de waarachtige genade.

Wij willen de woorden van onze tekst afzonderlijk nagaan, die vanzelf onze overdenking zullen leiden.

Allereerst dan hebben wij hier het woordje "want." Dat heeft betrekking op hetgeen de Apostel in de voorafgaande verzen geschreven heeft. Titus moest spreken, zoals het de gezonde leer betaamde. Hij moest de open plaatsen met goede ouderlingen of leraren bezetten, de wetdrijvers, ijdelheidsprekers en verleiders de mond stoppen en er op uit zijn, dat men overal gezond ware in het geloof. In het bijzonder moest hij degene bestraffen, die met werken omgingen en daardoor, schoon zij zeiden, dat zij God kenden, Hem met de werken verloochenden, ook tot alle goed werk ongeschikt waren. Hij moest overal een ieder in zijn stand tot tucht en orde vermanen; allerwegen zichzelf betonen een voorbeeld van goede werken, opdat de tegenstander zich eindelijk zou moeten schamen, dat hij de gezonde leer had gelasterd. Zo moest een ieder door de prediking er toe opgewekt worden, de leer van God, onze Zaligmaker, in alles te versieren, opdat de wereld op generlei wijze rechtmatig een vinger tegen de Gemeente zou kunnen opheffen. Behoort dit alles nu niet tot de schone idealen, tot de vrome wensen? Is dat nu niet iets, dat wel zo zijn moest, dat evenwel in werkelijkheid niet zo zijn kan? Nee, dat behoort niet tot de vrome wensen; het is niet iets, dat wel zo moest zijn. Eerder zal heel de wereld vergaan, dan dat Gods Woord niet Gods Woord zou blijven; en is men niet overeenkomstig Gods Woord, dan verneme men Zijn oordeel: "Zij zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn." Waar men met werken der wet omgaat, daar behoort het Zeker tot de vrome wensen, tot pogingen, waaruit niets wordt; daar maakt men het Evangelie tot een ideaal, dat eerst hiernamaals zal verwezenlijkt worden. Hier wordt echter een andere grond aangewezen, en een ieder moet weten, hoe hij daarop recht komt te staan en hoe hij zich recht heeft te gedragen, opdat hij de leer van God, de Zaligmaker, in alles versiere. "Want", schrijft de Apostel, "de zaligmakende genade is verschenen aan alle mensen." Dewijl dus deze genade aan alle mensen verschenen is, hebben wij grond, om het aan een ieder voor te houden en hem daartoe te vermanen, ook met ernst hem te bestraffen, dat hij de leer van God, onze Zaligmaker, in alles heeft te versieren. De Apostel geeft in de voorgelezen woorden vier redenen op, waarom een ieder, van welke leeftijd of stand hij zij, de leer van God, onze Zaligmaker, in alles moet versieren.

- De eerste reden is: omdat de genade Gods aan alle mensen verschenen is.
- De tweede: omdat deze genade haar werking heeft.
- De derde: omdat zij een zalige hoop geeft.
- De vierde: omdat de wijze, zoals deze genade is daargesteld, zulks noodzakelijk met zich brengt.

I.

De eerste reden, waarom wij de leer van onze God en Zaligmaker hebben te versieren, is deze, zegt de Apostel: *verschenen is de zaligmakende genade aan alle mensen*. Ik heb in het begin gezegd, dat er velen zijn, die het vraagstuk niet weten op te lossen, dat wij uit genade verlost zijn door het geloof en niet uit werken, en dat wij nochtans allen geopenbaard moeten worden voor de Rechterstoel van Christus. Ook heb ik gezegd, dat menigeen met zijn geloof bedrogen zal uitkomen, als het er om gaat. Hier is nu echter daarvan sprake, dat een ieder, van welke leeftijd of stand hij ook zij, de leer van onze God en Zaligmaker in alle opzichten versierd hebbe. Daar legt nu Paulus een goede grond; hij houdt ons de genade Gods voor, hij predikt ons Christus als de rechten grond van een Gode welbehaaglijke wandel. De Apostel neemt niets terug van de leer der genade, die hij van de beginne af gepredikt heeft, maar handhaaft dezelve tot aan zijn laatste ademtocht. Hij spreekt van de genade Gods.

Wat zal dat nu voor een genade zijn?

Ik zal het u zeggen: *Het is de genegenheid Gods jegens een goddeloze*, volgens welke Hij hem uit eeuwige, vrijwillige liefde, in Christus Jezus, van schuld, zonde en straf en van alle ongerechtigheid verlost, met Zijn gerechtigheid bedekt en hem in Christus van alles voorziet, wat hem niet alleen voor het eeuwige, maar ook voor het tijdelijke leven nodig is. Dies is het niet zo'n genade, die de Wet afschaft, maar dezelve veeleer handhaaft; die haar evenwel uit de handen des mensen uitneemt, zodat de mens volstrekt niets met de Wet te maken heeft, veelmeer slechts op deze genade moet zien en zich daaraan ook alleen moet houden. De genade echter neemt de Wet in zich op en bewerkt, dat het recht der Wet naar Geest en waarheid vervuld wordt in een mens, dat in zichzelf daartoe volstrekt onbekwaam is; zoals de Apostel Paulus ook op een andere plaats schrijft: "Laat ons genade hebben (de genade vasthouden), door dewelke wij welbehaaglijk Gode mogen dienen, met eerbied en Godvruchtigheid" (Hebr. 12:28); en wederom: "Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem" (2 Kor. 5:21); en wederom: "Want hetgeen der Wet onmogelijk was dewijl zij door het vlees krachteloos was dat heeft God gedaan; Hij zond Zijn Zoon in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor zonde, en veroordeelde de zonde in dit vlees, opdat de gerechtigheid, die de Wet eist, in ons vervuld ware, die nu niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." (Rom. 8: 3 en 4 naar het Grieks)

Zo is het dan zo'n genade, die niet alleen er voor gezorgd heeft, dat een mens, een zondaar, in de hemel komt, maar ook, dat hij in dit leven zodanig toegerust wordt, dat hij met blijdschap in de hemel zal kunnen blijven; het is een genade, waarbij het niet alleen heet: "ik word zalig", maar ook: "ik ben zalig en gelukkig"; een genade, die niet alleen hiernamaals volmaakte zaligheid schenkt, maar zeer bijzonder voor dit leven een mens met al datgene voorziet, wat goed en recht is in de ogen Gods, opdat hij daarin bezig zij; zoals ook de Apostel Paulus op een andere plaats schrijft: "Hebt aangedaan de nieuwe mens, die naar God geschapen in is ware gerechtigheid en heiligheid." (Efeze 4: 24) Want hier is niet spraak van genade of gunst van een mens, maar van de genade Gods. Nu, deze genade en genegenheid Gods voorziet een mens met al hetgeen recht en goed en welbehaaglijk is in Gods ogen, met één woord, met al wat naar Gods wil, Wet, recht en gebod is, niet voor hiernamaals, maar voor dit leven, opdat hier zo'n wandelen zij, als naar Gods wil is, opdat de leer der genade in alle dingen versierd worde. Daarom hebben wij de genade Gods goed in het oog te vatten, opdat wij ons niet van de genade af op het gebied der werken laten drijven en dan verderven in onze eigengerechtigheid; met andere woorden: wij moeten het verstaan, geloven en voor waarachtig houden, dat de genade Gods alles scheidt, alles daarstelt en uit haar volheid geeft, wat een

mens nodig heeft, om oprecht en eerlijk met God en mensen om te gaan en zonder geveinsdheid te doen hetgeen hij schuldig is, van ganser harte, en wel den Heere en niet naar het vlees.

Wie nu dat verstaat, die zal het ook wel aanstonds vatten, hoe het samenhangt, dat wij uit genade verlost zijn, niet uit werken, en hoe wij nochtans naar onze werken zullen geoordeeld worden; want die mens zal zich niet op werken toeleggen, maar zich aan de genade Gods houden, opdat, waar hij anders zou moeten zeggen: "Treed, Heere, niet in het gericht met uw knecht", deze genade hem met alles voorzien hebbe, wat voor het gericht de proef zal kunnen doorstaan. Opdat echter deze genade voor niemand uwer slechts een ijdel woord zij, een ding, waarmee hij als het ware zou mogen spelen, maar waarheid des harten, hebt u uzelf af te vragen: Geloof ik deze genade zodanig, dat ik op grond daarvan in de dagen mijns levens hierbeneden de leer van Mijn God en Zaligmaker in alles versierd heb? Want u moet uzelf oordelen, opdat u niet eenmaal met al uw geloven verdoemd wordt. U moet ook niet denken: wat stoort ik er mij aan, of de blinde wereld iets op mij heeft aan te merken! Wie in dat opzicht de wereld "blind" heet, die veracht Gods schepsel. God heeft Zijn geliefde David terdege bezocht met de bestraffing: "Dewijl gij door deze zaak de vijanden des Heeren grotelijks hebt doen lasteren" (2 Sam. 12:14); en wie dat onverschillig is, dat door zijn verkeerd gedrag de Naam Gods gelasterd wordt, die is een verachter van de Naam Gods, hoe innig hij ook van de genade moge kunnen spreken.

Want de Apostel Paulus spreekt hier van de genade, die veroorzaakt dat wij de leer versieren; daarom noemt hij haar *de zaligmakende of de verlossende*. Het is dus zo'n genade, die van alle zonden verlost, en wel in die zin, dat een mens, ofschoon hij van nature geheel vol zonde is, en hij, juist omdat hij zo vol zonde is, er naar verlangt, door Gods Woord te worden geleid en overeenkomstig Zijn wil te zijn, en daarom tot deze genade de toevlucht neemt en niet tot eigen vroomheid, werk, eigen hulp en wat vlees en bloed tot zelfhandhaving influistert, het ervaren zal, dat deze genade hem van alle zonden verlost. Ja, deze genade verlost hem, dat hij niet zal zondigen, hoe zondig hij ook zij, maar dat hij Gods wil zal doen, en ook in het doen van die wil van God gevonden zal worden op de dag van Christus. Ziet, hoe heilrijk, hoe zaligmakend de genade Gods is! Maar eigengerechtigheid en eigenliefde, zelfzucht en zelfhandhaving en het "zichzelf helpen" storten de mens in de zonde, eer hij het vermoedt, omdat men de ware genade niet tot zijn toevlucht neemt, de genade, die de mens leert zichzelf te verloochenen en slechts daarnaar te vragen, wat Gods, zijns Vaders, is en wat zijn naasten is. wie het om zulke genade te doen is, die gaat het om de ere Gods en om de stichting zijn naasten, en niet om zichzelf.

Dat weten wij allen zeer goed, dat de zaligmakende genade een zodanige is; en wij weten ook zeer goed, dat zij voor allen daar is; daarom behoeft niemand te vragen: Hoe? is deze genade aan alle mensen verschenen? Al kunnen wij dit weliswaar niet zien, en al menen wij, dat zij slechts aan weinigen verschenen is, zo zal toch Gods Woord, dat zij aan alle mensen verschenen is, welwaarheid blijven. Dit getuigt David reeds in de 19de Psalm. Ook weet een ieder van onze zijnen naaste wel te berispen en hem te beduiden, waar hij het moet vandaan halen wat hij nodig heeft. Zij is aan alle mensen verschenen, aan elke stand en elke ouderdom; immers het Woord der prediking heeft een geweldige macht en kracht; zijn werking is veel uitgebreider geweest, dan men zou denken, en is dat nog! Zij is echter aan mensen verschenen, en niet aan engelen, opdat wij zouden weten, dat, zo wij slechts mensen willen zijn, de genade er voor ons is; en zij is verschenen, dat zegt meer, dan wanneer er stond: zij is gegeven of aangeboden. Zij is verschenen in het vlees, in Bethlehém, in Judea, Galilea, Samaria, verschenen aan het kruis; verschenen in de opstanding en hemelvaart van Christus; verschenen in het Woord, dat God wel altijd met tekenen en wonderen als Zijn woord gehandhaafd heeft en handhaaft verschenen dus gelijk de slang in de woestijn zodra deze verschenen was, waren allen, die door de slang gebeten waren, die op deze verschenen genade zagen, van hun dood genezen. Daarom mag zich niemand verontschuldigen, zeggende: "Daartoe heb ik geen genade, om mij in alle dingen onder het Woord te buigen; ja, had ik genade gehad, of: zo ik genade mocht ontvangen, dan" Want hier staat het, dat de genade, de genade Gods, en wel de zaligmakende genade verschenen is aan alle mensen; en de Apostel weet wel, wat hij geschreven heeft. Zo is zij dan ook aan mij

en aan u verschenen deze genade Gods, de zaligmakende, en neme een ieder dit ter harte, dat hier niet de Wet tot grond wordt gelegd, dat wij de leer van onze God en Zaligmaker in alles versieren en zo onze werken vol bevonden worden in de dag des oordeels, maar de genade, die aan ons allen verschenen is.

II.

Deze genade is het juist, die haar werking heeft. *Zij onderwijst ons*, schrijft de Apostel, *dat wij met verzaking der goddeloosheid en der wereldse begeerlijkheden matig en rechtvaardig en Godzalig zullen hebben geleefd in deze tegenwoordige wereld, in deze tijd.*

De Apostel schrijft niet, dat de Wet ons onderwijst, maar dat de genade ons onderwijst. Daar ziet gij, hoe hoog de Apostel de genade roemt, dat zij niet maar zo'n genade is, die ons alleen de zonde vergeeft, maar ook, en dat nog veelmeer, zo'n genade, die ons opvoedt. Evenals de koningen en vorsten hun kinderen een vorstelijke opvoeding doen toekomen, zo is ook de genade van de Koning des hemels en der aarde; Hij onderwijst ook Zijn mensen dat is, Hij voedt hen zo op, dat zij zich vorstelijk gedragen, terwijl Hij hun het Koninkrijk schenkt. Dat gevoelt ook een ieder, die de verschenen genade ook maar enigszins erkent, zeer goed, dat hij door de genade onderwezen wordt, zodat, gelijk enerzijds het rijk der zonde, de genade niet genade wil laten blijven, ook anderzijds de genade het rijk der zonde niet wil laten blijven bestaan, en zo heeft de genade ook de heerschappij der zonde zegevierend teniet gemaakt en maakt ze te niet, heeft de werken des duivels verstoord en verstoort ze. Want de genade laat de mens geen rust; is er zonde, terstond is de genade er ook en wil die zonde bij hem niet dulden of zien, maar de mens moet van de zonde gereinigd en van haar verlost zijn.

Nu *onderwijst* de genade ons zo, of voedt ons zo op, dat wij de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzaakt of er aangegeven hebben. De *goddeloosheid* betekent hier de wanorde, die men tegen God in het Rijk van Zijn genade zou willen aanrichten, als daar is: afgoderij, het misbruik van Gods Naam, het versmaden van Zijn rust. Het ware toch verschrikkelijk, dat wij, als wij voor de Rechterstoel van Christus geopenbaard worden, een andere god zouden aanbeden hebben, dan de enige en waarachtige God, dat wij ook aan een andere Jezus zouden geloofd hebben, dan aan Dien, welke de Vader gezonden heeft, en dat het dan zou blijken, dat de geest, waarop wij ons verlaten hebben, de geest des duivels en niet de Heilige Geest van God en van Christus geweest ware. Dat zullen wij mensen nu van nature geenszins kunnen nalaten, dat wij een vreemde valse god, te weten de duivel aanbidden; dat wij een valse Christus, te weten onze eigenliefde, en een valse geest, namelijk, ons verstand, huldigen en aanbidden; daarenboven willen wij zo'n genade, waardoor wij iets zullen mogen uitrichten, want in de grond der zaak willen wij volstrekt geen *genade*.

Daartoe nu voedt ons de waarachtige genade op; zij *leert* ons, dat wij de goddeloze leer van half genade en half werk, half de zaligheid uit God en half uit ons, wat een verschrikkelijke goddeloosheid is, moeten varen laten, mitsgaders al de vrucht en al de werken, die uit zo'n goddeloosheid voortkomen, welke vrucht en werken door de Apostel wereldse begeerlijkheid en genoemd worden. Want dat is het doen en drijven der wereld, en daarop zijn al haar begeerten uit: om alles in Gods Koninkrijk, zoals Hij alles in Christus Jezus geschapen heeft, niet alleen bij God, maar ook bij zichzelf en bij de naaste om te keren, opdat de eigenliefde gehuldigd blijve, en de mens, een ieder in zijn begeren en najagen van het zichtbare, blijve wat hij is, en krijg wat hij wil, al zou bij dusdanig pogen ook alles overhoop geworpen worden, wat God in Christus heeft daargesteld en verordend. Dat zijn dus *de wereldse begeerlijkheden*: vroom en rechtvaardig te willen blijven, naar eigen dunk en zelfgekozen heiligheid, en in een door het vlees uitgedachte en voorgeschreven gerechtigheid te wandelen, uit welk huichelachtig bestaan niets anders dan ongehoorzaamheid, allerlei gruwelen en wanbedrijven, moord, dieverij, echtbreuk en allerlei ontering van de naaste voortkomen. nu onderwijst ons de genade, dat wij het aanrichten van zulke wanorde in het Koninkrijk Gods prijsgegeven hebben, en ons met zo'n genade geheel tevreden te houden, en de schepping Gods, zoals Hij alles in Christus Jezus besteld heeft, hoogachten.

De genade onderwijst ons, dat wij de onderste weg gaan en bij de genade blijven, niet zelf regeren, maar de Heere God in de hemel laten heersen en handelen, onszelf buigen onder het Woord, en in alle omstandigheden Hem zoeken, Die het gebed hoort, en Die het wel verstaat om tot ere te brengen. Daaraan kunt u zien, welk een kostelijke zaak de genade is, dat zij ons opvoedt en zo onderwijst, dat wij de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden er aan gegeven hebben. Zij neemt echter niet alleen de hindernissen uit de weg, maar ook dit is haar werk, *dat wij matig, rechtvaardig en Godzalig zullen geleefd hebben in deze tegenwoordige tijd.*

Het "matig" geldt ten aanzien van uzelf, het "rechtvaardig" ten aanzien van de omgang met uw naaste, en het "Godzalig" ten aanzien van uw wandel voor het Aangezicht Gods. Het "matig" is voor uzelf: dat u van de genade een helder inzicht krijgt, om in geen enkel stuk de heilige te spelen of de zonderling, u voordoende als een, die wat meer ware dan andere mensen; opdat u niet enig schepsel Gods veracht, veeleer hetzelfde met dankzegging geniet, en u in kleding en tooisel, in spijs en drank, in arbeid en rust, in slapen en waken, in ontberen en genieten, in bezitten en niet bezitten, in vreugde en droefheid, met één woord: in alles de rechte maat houdt, en dus naar Geest wandelt, zodat u alles ter ere Gods doet en niet voor de mensen. Het "rechtvaardig" is voor uw naaste: dat u uws naasten welzijn bevordert, waar u dat immer kunt, met zijn behoeften rekt en het uw doet om daarin te voorzien, zonder eigenbelang en zonder valse eer te zoeken, en u daarin u barmhartig betoont jegens uw naaste, gelijk God jegens u barmhartig is; dat u ook niet meer van hem vordert, dan hij volbrengen kan, zodat het "hij" bij u aan het "ik" voorgaat.

Het "Godzalig" is voor God: dat u God vreest en op Hem vertrouwt; dat u God vreest, zodat u Zijn genade Zijn genade laat zijn, dat u zijn schepping en ordening de Zijnen laat blijven, en voor uzelf uit de schat van Zijn genade verwacht al wat voor u goed en heilzaam is. Daartoe voedt ons de genade op; zij onderwijst ons, dat wij matig en tuchtig, rechtvaardig en Godzalig geleefd hebben, niet alleen leven, maar geleefd hebben; immers de genade wil ons onberispelijk en onbestraflijk stellen in de dag van Christus, dat wij voor Zijn Rechterstoel vol zijn van goede werken, ofschoon wij zelf niet weten, dat wij ook maar één enig goed werk gedaan hebben; zij onderwijst ons, dat wij zo zullen geleefd hebben in de tegenwoordige tijd, opdat wij tegen de oordeelsdag gereed mogen zijn; want hiernamaals heeft God ons niet nodig, veelmeer is hier de kampplaats, waar God Zijn woord wil verheerlijken, waar wij ons onder Zijn woord te buigen hebben, opdat wij het ondervinden, hoe dat Woord zich een baan maakt en het verstaat, die mens tot ere te brengen, die zich alleen op het Woord Gods verlaat, overigens naar niets anders omziende, maar met dat Woord er dapper op in slaat, al heeft het ook de schijn, dat hij er zelf bij zal omkomen. Aangezien dan nu de genade ons tot al deze dingen opvoedt en zo onderwijst, zo let er toch op, welk een kostelijke zaak de genade is, en houdt er u aan: *zij is aan u verschenen.*

III.

Weliswaar heeft een mens aanvankelijk er niets aan, dat hij door de genade zo wordt onderwezen en opgevoed, om de leer van onze God en Zaligmaker in alles te versieren. Immers hij, die door de genade onderwezen wordt, om de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden te verzaken en matig, rechtvaardig en Godzalig te leven, wordt ook door de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden hard aangevochten, geplaagd en gekweld, opdat hij zich van het onderwijs en de opvoeding der genade ontsla. Blijft hij desniettemin bij de genade, dan zal hij voor zijn matig, rechtvaardig en Godzalig leven miskenning en ondank vinden en zal het moeten dulden, dat zijn Godzaligheid van de wereld verworpen wordt, terwijl deze haar Godzaligheid als Godzaligheid zal willen laten gelden. Zo heeft dan hij, die zich aan de onderwijzing en de tucht der genade onderwerpt, die zich buigt onder het Woord en daarbij volhardt, allerlei lijden, kruis en ellende te verwachten en zal wel van de wereld een hard loon er voor ontvangen, dat hij de leer in alles versierd heeft. De genade echter onderwijst ons, opdat wij al, wat wij

doen, Gode ter ere doen; en het Woord legt voor ons een grond van saffieren en allerlei kostelijke stenen, opdat wij nochtans onverdroten, met een goed geweten en een blijden moed de leer van onze Zaligmaker versieren; want de genade, die ons daartoe onderwijst, geeft ons ook een zalige hoop, zoals de Apostel dan ook schrijft: *"Verwachtende de zalige hoop en verschijning van onze grote God en Zaligmaker Jezus Christus."*

Wie bij de genade in de leer is, die kan het rustig afwachten; hij heeft ook alleen iets wezenlijks, dat hij kan afwachten: allereerst de zalige hoop, dat is, de hoop van de kroon der gerechtigheid, van het pand, dat voor hem is weggelegd, van het rechtmatig loon voor al zijn moeite en al zijn arbeid, welk loon bij God is. Hij wacht de dingen af, die niet gezien worden, maar die zeker zijn: louter welgelukzaligheden wacht hij af.

Zo'n kostelijke zaak nu is de genade Gods, de zaligmakende genade, dat zij ons opleidt tot alle goede werken der liefde, tot een oprecht, ongeveinsd geloof; en zij geeft ons bovendien, als wij in deze tegenwoordige tijd, waar alles in het boze ligt, ter wil van zo'n geloof en om zo'n leven in de genade, onder het kruis geraken, datgene, wat ons de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden nooit geven kunnen. Want de valse leer der halve genade van de doden god en de eigenliefde, de eigen vroomheid, het gehuichel en het hoereren met de wet, en eindelijk ons verstand: die maken wel, dat een ieder vrees heeft voor de grote dag des oordeels. Maar de genade geeft het in haar lering en tucht, dat wij een zalige hoop verwachten mogen, mitsdien een zalige hoop hebben. De hoop in de genade is ons Christus Zelf, met al hetgeen Hij; ons verworven en geschonken heeft. Daarom wie gelooft, dat hij uit genade verlost is door het geloof en niet uit werken, die verlangt reikhalzend naar die dag en verblijdt er zich over, omdat dan Gods eer zal openbaar worden, dat hij die eer alleen gezocht heeft in dit leven en niets anders. Het is dus een zalige hoop: Ik ga hier rustig mijn gang, houd mij aan Gods wil en Woord, de gehele wereld mag zeggen, wat zij wil, en mij deswege met allerlei smaad overladen, omdat ik de leer van Mijn God en Zaligmaker versier, ik ben nochtans welgelukzalig in de hoop, en de goederen, waarop ik hoop, zullen komen. De dag is niet meer ver; dan zal openbaar worden de ganse arbeid mijner lijdzaamheid en mijner liefde in Christus Jezus en Zijn geloof in Hem, dat Hij mij te geloven gaf. Ja, Hijzelf zal er wel bij tegenwoordig zijn en met Zijn eigen welbehagen mij voor het oog der gehele wereld kronen, opdat het zichtbaar worde, dat ik slechts Hem gezocht heb en zijn eer; dan zullen alle goddelozen moeten zwijgen in eeuwige duisternis. Dat zijn dus machtige woorden van vertroosting, dat de genade ons daartoe onderwijst en opvoedt, om te verwachten de verschijning van onze grote God en Zaligmaker Jezus Christus. Want voor deze verschijning hebben terecht oorzaak te vrezen zij allen, die met werken omgaan en allerlei huichelarij bedrijven, die grote heiligen willen zijn en niet "matig, rechtvaardig en Godzalig leve." maar onmatig, onrechtvaardig en goddeloos. Daarom laat ons Die genade hebben en vasthouden, welke aan ons allen verschenen is, en daarbij blijven. Dan hebben wij zo'n onderwijzing en opvoeding ontvangen, dat wij het laatste oordeel met vreugde en verlangend verwachten, ook een goede, zalige hoop hebben op de kroon der gerechtigheid, en daarbij doen als de bruid, die voor de dag der bruiloft graag haar kinderwerk eraan geeft. Want als wij hier voor Hem, Die ons het eerst heeft liefgehad, gearbeid hebben, zo zullen wij er ook met liefde en blijdschap naar verlangen, dat Hij eindelijk Zelf komt en ons tot Zich neemt, Hij, Die hier niet tevergeefs genoemd wordt: *onze grote God en Zaligmaker Jezus Christus*. Want Hij, Die ons gezalfd heeft met Zijn genade en Zijn Geest, Hij, door Wiens striemen wij genezing hebben van al onze in elke strijd verkregen wonden, Hij wordt ons, waar wij in de tuchtschool der genade de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden hebben verzaakt, tot zo'n groot God, dat wij blijde zingen:

O, ik zie het, God is groot,
Alle goden worden klein;
Onze Heer is waarlijk groot,
Hemel, aard en zee is Zijn.
"God is groot.... God is aller hulde waard!"

IV.

Zo geeft ons dan de genade in haar onderwijzing en opvoeding een blijde verwachting, dat, zo wij hier de leer van onze God en Zaligmaker versieren en uit die hoofde met Christus moeten lijden, gelijk Hijzelf ook hier in allerlei lijden en versmading geweest is om onzentwil, wij ook met Hem verheerlijkt worden, wanneer Hij Zich op Zijn dag als onze grote God en Zaligmaker zal openbaren. Daarom moeten wij zulke genade hoogachten en alleen tot haar de toevlucht nemen en ons buigen onder het Woord, dat ons gepredikt wordt, opdat wij de leer van onze God en Zaligmaker in alles versieren en bereid zijn mogen op Zijnen dag. Want dit alles geeft, doet en werkt de genade alléén. Ik zeg, dat de genade zulks alleen doet; immers wij zouden wel willen vragen: hoe komt toch een arm mens er toe, dat hij de leer in alles versiert? En dan antwoordt menigeen daarop: *met hulp der genade*. Dat is evenwel geen goed antwoord; want indien wij het moesten doen met hulp der genade, dan waren wij groter dan de genade; immers hij, wie geholpen wordt, is groter, dan degene, die maar helpt. nu is, omgekeerd, de genade alléén groot, en wij zijn niets. Maar de genade is naar haar wezen van die aard, dat zij noodzakelijk met zich brengt, dat wij, bij de genade volhardende, de leer in alles versieren en zo onstraflijk bevonden worden op de dag van Christus, zoals de Apostelen dit allerwegen aan de Gemeenten inscherpen. Daarom geeft de Apostel ons hier deze vierde reden aan, ons loerende van onze groeten God en Zaligmaker Jezus Christus: *"Hij heeft Zichzelven voor ons gegeven, opdat Hij ons verlost hebbe van alle wetteloosheid, en Zichzelf gereinigd hebbe een volk, zich ten eigendom, ijverig in goede werken."*

Uit deze woorden kunt u het nu zelf wel afleiden, dat en hoe deze drie stukken waar zijn, namelijk: dat wij uit genade verlost zijn van de toekomstige toorn; dat wij allen geopenbaard moeten worden voor de Rechterstoel van Christus; en: dat wij niet in het gericht komen, indien wij in de Zoon geloven. Maar voor alle dingen moet ik hier met drie opmerkingen besluiten.

- De eerste is deze: De Apostel schrijft, dat Jezus Christus Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons verlost hebbe van alle wetteloosheid en Zichzelf gereinigd hebbe een volk, zich ten eigendom, ijverig in goede werken. nu willen velen dat wel aannemen, dat Jezus Christus Zich voor hen gegeven heeft, en houden zich van hun "zondenvergeving", zoals zij zeggen, verzekerd, maar van al het overige willen zij niets horen deze moeten leren, dat elke zonde ons voor God verdoemenswaardig maakt, en dat de ongerechtigheid van heden niet daardoor goed gemaakt wordt, dat ons een vorige ongerechtigheid vergeven is; dat dezulken dies maar een halfheid bezitten, terwijl het Evangelie ons een gehéél predikt. De genade wil ons niet alleen zaligheid hiernamaals geven, maar zij wil zich voor alle dingen in dit leven als genade handhaven. Jezus Christus heeft Zich in onze plaats gegeven, opdat Hij ons verlost heeft van alle wetteloosheid. Waar dan de wetteloosheid in het hart en in het huis is, daar onderwerpe men zich aan het Woord des Evangelies, des geloofs van Jezus Christus, en spreke niet van vorige verlossing; men gunne zich veelmeer geen rust, voor men de verlossing van tegenwoordige ongerechtigheid (wetteloosheid) gelove. Jezus Christus heeft Zich gegeven in onze plaats, opdat Hij Zich gereinigd hebbe een volk ten eigendom, dat is, een volk, waarvan een ieder, hoezeer hij het dan ook voor een tijd niet mocht willen erkennen, zal moeten toestemmen, dat het toch het volk Zijns eigendoms is, een volk, dat als vuur en vlam is, om goede werken te doen, evenals de heilige engelen dat zijn, om Gods bevelen te doen. Wie nu tot dusver het omgekeerde doet, zodat hij veelmeer voor zijn huis en in de stad tot aanstoot en ergernis is of wordt, en niet de ondersten weg gaan wil, die blijve eens stilstaan bij deze Apostolische woorden, hij doe zich niets te goed op vort ge genade, op troostspreuken en psalmversjes, maar onderwerpen zich aan het Woord des Evangelies en des geloofs van Jezus Christus, en gunne zich rust noch duur, voor hij deze reiniging van Christus gelooft.
- Mijn tweede opmerking is deze: De Apostel schrijft, dat Jezus Christus Zich voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons verlost hebbe van alle wetteloosheid en Zichzelf gereinigd hebbe een eigen, afgezonderd volk, ijverig in goede werken. Zo mogen dan degenen, die van de genade en van de verkiezing, van hun geborgen zijn, van de zekerheid hunner zaligheid zoveel kunnen spreken, en toch zo weinig zijn een

afgezonderd volk, dat ijverig is in goede werken, zodat zij zich veeleer aan allerlei ongerechtigheid in allerlei geveinsdheid overgeven en met hun huiselijk leven, hun verborgen en openbaar-wordend gedrag Gode en der Gemeente tot een aanstoot zijn, zij mogen van mij de bestraffing der liefde aannemen, waarin ik het hun betuig, dat zij, najagende de wereldse begeerlijkheden, de verlossing en reiniging van Jezus Christus versmaden, en dat zij aan deze verlossing en reiniging, hoezeer zij zichzelf ook willen rechtvaardigen, tot hiertoe volstrekt geen deel hebben.

- En dit is mijn derde opmerking: Wie zich tot hiertoe van allerlei ongerechtigheid overweldigd voelt, en zich voor God moet aanklagen als iemand, die veelmeer het eigendom der zonde en des duivels schijnt te zijn, dan dat hij tot het afgezonderde, het eigen volk Gods zou behoren, en het schijnt hem ook toe, dat hij veelmeer ijverig is in zonden dan in de goede werken, terwijl hij nochtans, niettegenstaande dat alles, hongert en dorst naar gerechtigheid en uitroept: "De heiligheid is uwen Huize sierlijk, o mijn God!" (Psalm 93:5) die late zich toch niet van de genade afdrijven en tot werk aanzetten, of van de genade afhouden uit hoofde van Zijn grote onwaardigheid en gruwelijke zonden; hij hebbe veelmeer zijn toevlucht genomen tot de genade, die het alleen verstaat, om hem vorstelijk op te voeden. Ook geve hij de moed niet op, wiens stil en rechtvaardig gedrag voor God en mensen door de wereld miskend en ten kwade uitgelegd wordt. Dat wij ons allen volkomen aan de ons verschenen zaligmakende genade van Jezus Christus toevertrouwen, Wiens werk het is, ons verlost en gereinigd te hebben, en ons onberispelijk voor te stellen Gode en de Vader. Weldra toch want de tijd is kort, zal een ieder, die bij de genade volhardt, de stem horen: "Kom, u gezegende Mijns Vaders, beërf het Koninkrijk, dat u bereid is voor de grondlegging der wereld." Wie volkomen op de genade vertrouwt, zal zich ook over de dag des Heeren verblijden, en gedachtig zijnde aan de belofte des Heeren: "*Zie, Ik kom haastelijk, Amen!*" Met de Gemeente aanhouden in het roepen, zuchten en schreeuwen: "*Ja kom, Heere Jezus!*" AMEN

Deze leerrede is gehouden te Elberfeld 9 Januari 1848, 's voormiddags.